



İlköğretim Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Meslek Seçimine Etki Eden Değerler(Mardin İli Örneği)

Values Affecting the Career Choice of Elementary Education Eighth Grade Students (Mardin province example)

Yücel Gelişli, Gazi Üniversitesi, gelisli@gazi.edu.tr

Lazura Kazykhankyzy, Ahmet Yesevi Üniversitesi, lazura.kazykhankyzy@gmail.com

Meruyert Shauyenova, Abai Kazakh National Pedagogical Uni, Almaty/Kazakhstan, meruert1175@mail.ru

Öz. Bu çalışmanın amacı ilköğretim sekizinci sınıfa devam eden çocukların meslek seçiminde etkili olan değerleri belirlemektir. Çalışmada, öğrencilerin meslek seçimine etki eden değerler belirlendiği için tarama modeli kullanılmıştır. Çalışmanın verileri onbeş maddelik anket ve bir görüşme sorusu ile elde edilmiştir. Araştırma verileri nicel ve nitel analiz teknikleriyle analiz edilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu gönüllük esasına dayalı olarak seçilen Mardin ili merkezindeki ortaokul sekizinci sınıfa devam eden 39 öğrenci oluşturmuştur. Çalışmada öğrencilerin meslek seçiminde birinci sırada tercih ettikleri değer; mesleğin toplumda saygı duyulan bir yerinin olması, ikinci sırada ise mesleğin iyi geliri ve yüksek hayat standartları sağlama önceliğinin olması şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Anahtar Sözcükler: Meslek Seçimi, Değerler, Meslek Seçiminde Değerler

Abstract. The aim of this study is to determine the values that influence career choice of students who attend elementary school eighth grade. In the study a survey model was used to determine the values affecting the choice of the students. The data were obtained through a fifteen-item questionnaire and an interview questionnaire. Research data were analyzed by quantitative and qualitative analysis techniques. The sample of the study consisted of 39 students attending the eighth grade secondary school in Mardin. In the first place the value that students prefer in career selection is that it should be a community-respected profession; and secondly, the profession should provide a good income and meet a high standard of living.

Keywords: Career Choice, Values, Values in Choosing Career

SUMMARY

Purpose and Significance

Values have a significant impact in choosing a profession. Value is the measure of importance that an individual gives to life and the environment. An abstract measure that determines the importance of something can also be expressed as a value. Professional values are the opportunities offered by these professions. For example, if people are happy to stay autonomous in life, they can create their own business or they can choose to work in an independent way. Another reason is that if a person likes to work in a company with people, he/she can choose the professions that are intertwined with people, or if financial problems turn out to be in the foreground a person can choose a profession where he/she can earn more money. The profession that a person chooses is the main direction of individual effort and tendency and also determines the values found at the top of his/her own catalog of values. Everyone has different needs so the professional values are also different. Secondary school and high school periods are the most critical for young people in choosing a profession. It is expected that the students in these periods should take the first steps to make a decision on the choice of the profession by taking into account their talents, interests and professional values. The choice made during this critical period includes the moments when students should make a decision about choosing a high school, if they want to continue their studies at a higher educational institution, about future profession, which career they will choose, and if they choose not to continue their studies, to decide in which area they will work after school (Yeşilyaprak, 2000). It is difficult for students to make realistic decisions alone when they are 14 to 15 years old. Most of the students complain that their choice of schools is not suitable for them, but they face problems due to difficulties in changing schools. For this reason, prior to the selection for high schools, professional help to identify the talents, interests and professional values of students is crucial for both a happy generation and for improving work efficiency and social benefits (Atlı, 2012). The aim of this study is to determine the values that influence the career choice of the students who attend elementary school eighth grade.

Method

The survey model was used to determine the values affecting the career choice of the eighth grade primary school students. The study group consisted of 39 students who attended the eighth grade secondary school in Mardin. The data were obtained through a 15 items questionnaire and one interview questionnaire. Research data were analyzed using a mixed method.

Results

In the study; it was found that according to the eighth grade students it is very important in the occupation to select the profession to raise the situation, to keep the profession in the society, to have regular working hours, to have the means to make their families livelihood, to prevent private life and to help others. They said that monthly income and independent work are of some importance in choosing a career. They said that students, business trips and teamwork were not important in choosing a profession. The preference order of the eighth grade students regarding the values that influence their career choice;

1. In the first rank, ten students preferred "The monthly income is important in my career choice"
2. In the second place, eight students preferred "Occupation's place in society" value
3. The value that students prefer in the third place is "the regular working hours of the profession"
4. Students chose two values in the fourth row, these values are "occupational safety" and "to be able to manage others"
5. Students chose the value of being "open to professional innovations" in fifth place.

Discussion and Conclusion

When the answers given by the students to the interview questions were examined, it can be seen that the income to be obtained by choosing the profession is among the important priorities in maintaining their lives. It has been observed that some students in the choice of the career put on the forefront retirement conditions in order to guarantee future life. According to Razor (1983), money and position of greed; individual factors such as searching for an easy, effortless and comfortable job, choosing the shortest path to success, and go against the family are also influence career choice of individuals from time to time. Some of the students chose social prestige as a priority in choosing a profession and have stated that money is not happiness and it is more important to take a rightful place in society. In the study, Dinç (2008) concluded that factors such as career expectancy, vocational knowledge and skills, and social status were influential in choosing departments of vocational college students.

GİRİŞ

İnsanın doğuştan getirdiği yetenekleri, potansiyeli, gizilgüçleri vardır. İnsan, doğumdan itibaren sahip olduğu yetenekleri kullanır ve geliştirir. Birey, hayat boyu yeteneklerini ortaya koyma, kullanma ve geliştirmeyi ister. Eğitim faaliyetleri ile öncelikle okulda daha sonra mesleki hayatı boyunca sahip olduğu yeteneklerini geliştirir. Birey çalışırken aynı zamanda bu yetenekleri ifade etme ve güçleri artırma fırsatı elde eder (Pişkin, 2012). Meslekler, bireyin sosyal kimliğinin en önemli statü kaynağı olup, onun çevresinden saygı görmesine, toplumda bir yer edinmesine ve işe yaradığı duygusunu yaşamasına olanak veren bir etkinlik alanıdır (Kuzgun, 2003).

Türk eğitim tarihi incelendiğinde İbn-i Sina, Farabi, Yusuf Has Hacib, Keykavus gibi filozofların çocuk eğitiminde, çocuğun ilgi, istidat ve kabiliyetleri ve değerlerin ne kadar önemli olduğunu ve çocuğun bir meslek edinmesi gerektiğini vurgulamışlardır (Akyüz, 2018). Keykaus (1082) Kabusname adlı eserinde çocukların çalışmalarını, akıllı ve bilgili olmalarını, becerili ve erdemli, iyi bir meslek sahibi olmalarını, ilim öğrenmeleri gerektiğini vurgulamıştır. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda yer alan Milli Eğitimin Temel İlkelerinde de öğrencilerin kendilerini geliştirme ve üst öğretime yönlendirilmesi ile ilgili hükümlere yer verilmiştir. Kanunun temel ilkelerle ilgili 5,6 ve 7. Maddelerinde öğrencilerin istek ve kabiliyetleri doğrultusunda okullara yerleşecekleri ve yöneltilecekleri belirtilmektedir. Ayrıca Milli Eğitim Sisteminin bu doğrultuda yapılacak, yöneltmede ve başarının ölçülmesinde rehberlik hizmetlerinden yararlanılacağı belirtilmektedir (Resmi Gazete, Milli Eğitim Temel Kanunu, 24/6/1973 Sayı: 14574).

Gençlerin bugünde sahip oldukları değerler mesleki seçimlerini etkilemektedir. Günümüzde meslek seçimine gereken değer ve önemin verilmesinin gerekliliği daha da artmıştır (Akan, Çelik & Diş, 2014). Meslek seçimi bireylerin belli bir yaşta sonraki yaşamlarında onların başarılı ve mutlu olarak gelişmelerini ve böylece kendilerini gerçekleştirmelerini etkileyecek en önemli olaylardan biridir (Kepçeoğlu, 1993).

Mesleki gelişim, kişisel ve çevresel değişkenlerin bir etkileşimidir. Bireylerin meslek seçiminde kişilik özellikleri ve değerlerin önemli bir etkisi vardır (Can, 2005). Bireyin meslek seçiminde etkili olan birçok değişken vardır. Örneğin kişiler yaşamda özerk kalmaktan mutlu ise kendi işlerini kurmaya yönelebilirler ya da bağımlı olmayan iş tercihlerinde bulunabilirler. Meslek seçiminde bir başka gerekçede eğer birey insanlarla birlikte olmaktan hoşlanıyorsa, insanlarla iç içe olan meslekleri seçebilir ya da maddi kaygılar ön planda ise daha çok para kazanabilecekleri mesleklere yönelebilirler. Bireyin seçeceği meslek, bireyin çaba ve eğiliminin temel yönünü, ayrıca kendi değerler kataloğunun en üst köşesinde yer alan değerleri gösterir. Meslekler, bireyin gözünde ihtiyaçlarına yanıt verdiği oranda değerlidir. Her insanın ihtiyacı farklı olduğu için meslek değerleri de farklıdır. Bu nedenle herkes için geçerli olabilecek ortak meslek değerlerinden söz edilemez (Pişkin, 2012).

Gençlerin çalışma ve meslek algılama biçimlerinde sosyo-ekonomik ve sosyo-politik faktörlerin yanında ailenin ve çevrenin önemli rol oynadığına dair araştırmalar bulunmaktadır (Yüksel, 2015; Olamide & Olawaiye, 2013; Razor, 1983). Yapılan araştırmalarda etkinlik oranı belirlenmemiş olmakla birlikte istidat, yetenek, beceri, gibi bireysel özelliklerle, kuvvetli, belirgin ve devamlı ilgi ve isteklerin meslek seçiminde rol oynadıkları bilinmektedir (Razor, 1983). Bazı araştırmacılara göre, bir mesleğin seçiminde, toplumsal cinsiyet klişeleri gibi oldukça katı faktörlere bağlı olabileceği gibi (Gottfredson, 1981), ekonomik veya toplumsal güç gibi sosyo-yapısal etkiler (Brown, 2000), kişilik tipleri (Holland, 1997) ve genel olarak kişisel ve sosyal etkilerin (Patton & McMahon, 1999) etkili olduğu ifade edilmektedir. İş tercihlerini etkileyen faktörlerin karışımı ne olursa olsun, nasıl çalıştıkları hakkında bazı bilgiler hem birey hem de toplum için önemlidir.

Öğrencilerin büyük çoğunluğu için meslek seçimi, çözümü güç bir sorundur. Almeida ve Pinho'ya (2008) göre, meslek seçimi yetişkin yaşamı için bir proje geliştirme zamanıdır. Bir mesleği seçmek, kişisel ve mesleki kimlik, dünya görüşü ve diğer kararlarla ilgilidir. Ancak öğrenciler için meslek seçimi, aile etkisi ve sosyal baskıyı içeren önemli bir geçiş sürecine dönüşür. Öğrencilerde bu durum çatışmalar yaşamasına sebep olmaktadır. Bu çatışmanın üstesinden gelmek, gençler için büyük bir sorun teşkil etmektedir. Genç bir karar vermek ve bir seçim

yaparak diğer seçenekleri elemek zorundadır. Çoğu zaman rastlantıların, aile veya çevre koşullarının, meslek seçimini etkiledikleri görülür (Razor,1983; Dubar, 2005; Santos, 2005; Almeida ve Pinho, 2008).

Öğrencilerin görüşlerini etkileyen önemli bir faktörlerden biri ailenin sahip olduğu davranış ve değerlerdir. Aile, çocuklar ve gençler için çalışan kişiler olarak rol modeldir. Çocuklar aile üyelerini gözlemleyerek onların çalışma deneyimleri ve çalışmayla ilgili konuşmalarından etkilenmektedir (Yüksel, 2015; Razor, 1983). Meslek seçim sürecinde, aile çocuğun karar vermesinde önemli role sahiptir. Aile bu süreci kolaylaştırabilir veya karmaşıklaştırabilir. Doğrudan veya dolaylı olarak, ailelerin beklentileri öğrencilere yansır. Meslek seçimi aslında aile ortamına yansıyan iç çatışma ve kaygıların bir sonucu olarak kabul edilir (Razor,1983; Dubar, 2005; Santos, 2005). Çünkü anne ve baba çocuklarını başarılı yapmak çocukların hayallerini kaybettiler. Mesleki seçim sürecini kültürel yeniden üretime dönüştürdüler (Almeida ve Pinho, 2008; Nepomuceno & Witter, 2010; Ojeda ve ark., 2009; Oliveira ve Melo-Silva 2010). Ancak günümüzde yapılan bazı araştırmalar, yeni aile yapısının çocuğun mesleki seçim sürecindeki etkisinin daha düşük olduğunu göstermiştir, bazı bireyler bireysel düzeyde (örneğin baba, anne) etkilese de, aile üyeleri arasında kırılmalı bir ilişki vardır(Hsiao & Nova, 2016). Dinç (2008), Türkiye’de yaptığı bir çalışmada aile ve arkadaş çevresinin meslek seçimi üzerinde etkisi olmadığını saptamıştır. Yine Hsiao & Nova’nın (2016), yaptığı araştırmada da meslek seçiminde diğer çalışmalarda gözlemlenmemiş olan kariyer seçim süreci üzerinde aile daha az etkisi olduğunu göstermiştir.

Çocuğun meslek seçimine yetişkinlerin, toplumun, okulun müdahalesi gerekir. Mesleki gelişim çocuğun aldığı genel eğitimden ayrı düşünülemez. Mesleki gelişim de çocuğun doğuşuyla birlikte onun doğasına veya gelişimin akışına bırakılacak bir süreç değildir (Deniz ve Erözkan, 2006). Meslek gelişiminin çok erken yaşlarda başladığı gerçeği, bu gelişimi hızlandırmak ve yönlendirmek için okul ilk döneminden itibaren okullarda özel etkinliklerin oluşturulmasını, öğretim programlarının bu anlayışla yeniden düzenlenmesi ihtiyacını ortaya çıkarmıştır (Kuzgun, 2003). Bu ihtiyaçtan dolayı programların artık öğrencilerin okula başlamasından itibaren ilgi ve yeteneklerini farkına vararak geliştirebilecekleri şekilde düzenlenmesi gerekir(Akan, Çelik & Diş, 2014). Ortaokul veya lise öğrencilerini arzu ettiği mesleğe hazırlayacak eğitim-öğretim kurumuna yönlendirmek gerekir. Öğrencilere, yetenek ve ilgilerini geliştirme olanaklarını tanıtmak ve yaratmak, bu imkanlardan yararlanmasını sağlamak gerekir (Razon, 1983). Ergenin kendi kişilik özelliklerine uygun okul türü, ders ve meslek seçebilmesi için çevresinde, kendisine açık olan seçenekler hakkında bilgi sahibi olması gerekir(Bacanlı, 2015).

Değerler insanların hayatını düzenleyen etkiye sahiptir. Değerler bireyin hayata ve çevreye verdikleri kıymet ölçüsüdür(www.tdk.gov.tr). Değerler, bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet olarak da ifade edilebilir. Schwartz(1994), insanları motive eden on değer grubundan söz eder. Bu değerler, güç, başarı, hazcılık, uyarılımlık, özyönelim, evrenselcilik, iyilikseverlik, geleneksellik, uyuma ve güvenlidir. Sharf (2002) ise, değerleri genel değer ve işe ilişkin değer olarak iki ayrı kategoride ele alır. Genel değerler arasında; ekonomik, estetik, sosyal, siyasi, dini, kuramsal değerler yer alır. Bununla birlikte işe ilişkin değerler arasında da; yetenek kullanımı, başarı, ilerleme, otorite, başkalarına yardım, ekonomik ödül, özerklik, yaratıcılık, yaşam stili, kişisel gelişim, fiziksel etkinlik, itibar, risk, sosyal etkileşim, sosyal ilişkiler, değişiklik, iş şartları, kültürel yapı, fiziksel yapı, ekonomik güvence bulunur.

Meslek seçiminde bir diğer önemli etken de mesleki değerlerdir. Mesleki değerler, mesleklerin gerektirdiği görevlerle, sağladığı olanakların kişi için anlamını ifade eden ölçülerdir(Bozgeyikli, Derin, Toprak, 2016). Mesleki değerleri bireyin bir iş ya da etkinliğin sonunda ne istediği ve ne beklediğine ilişkin yorumlar olarak da tanımlanabilir. Mesleki değerler meslek seçiminde bireysel ilgilerden daha etkilidir. Söz konusu mesleki değerler bireyin çevre ile etkileşimi sonucu oluşarak bireyin meslek seçiminde temel yön vericilerden biri olmaktadır (Atlı, 2012).

Bireyin herhangi bir etkinlik sonucu elde edeceği doyum onun hangi mesleki değere sahip olduğunu göstermektedir. Mesleki değerleri yaşam değerlerinden ayırmak mümkün değildir. Daha önceden oluşan yaşam değerleri bireyin meslek seçimi aşamasında mesleki değerleri olarak kendini belirgin bir şekilde göstermektedir (Bratsch, 2001, s. 23, Akt: Atlı, 2012). Meslek değerleri

bireyden bireye değişmekle birlikte birçok araştırmacının belirlediği temel meslek değerleri bulunmaktadır. Kuzgun'a (2003) göre onbeş farklı mesleki değer vardır. Yeteneği kullanabilme ve geliştirme, yaratıcılık, ilgileri geliştirme, işlerin çeşitli olması, kazanç, düzenli ve kararlı bir yaşam sürme, sosyal güvence, ilerleme, n-şöhret sahibi olma, risk alma, liderlik, bağımsızlık, işbirliği, toplumsal saygınlık ve yarışma on beş mesleki değer iimde yer alır. Schein (2007), mesleki değerleri sekiz ayrı başlık altında inceler. Bunlar: güvenlik ve ı stikrar, özerklik ve bağımsızlık, yaşam biçimi, teknik ve fonksiyonel yetenekleri kullanma, genel yönetim becerilerini kullanma, girişimcilik ve yaratıcılık, hizmet etme ve kendini adamadır (Akt: Bozgeyikli, Derin, Toprak, 2016). Bireyin meslek seçiminde bu değerlerin birey için anlamının etkisi vardır.

Gençler için meslek seçiminin en kritik olduğu dönem ortaokul ve lise dönemi olarak bilinmektedir. Öğrencilerin okul döneminde kendi yetenek, ilgi ve mesleki değerleri doğrultusunda seçecekleri meslek alanlarına yönelik ilk adımı atmaları ve bu konuda karar vermeleri beklenmektedir. Bu kritik dönemde yapılan seçim, öğrencilerin ortaöğretimde yönelecekleri okul, yükseköğretime devam edecekse hangi mesleğe yöneleceği ve devam etmeyecekse okulu tamamlayınca ne tür iş alanlarına yöneleceğine dair kararlar vereceği dönemi içermektedir (Yeşilyaprak, 2000).

Öğrencilerin 14-15 yaşlarında olduğu bu dönemlerde yalnız başlarına gerçekçi kararlar vermeleri zordur. Öğrencilerin çoğu seçtikleri okulların kendilerine uygun olmadı için şikyetlerde bulunmakta ancak okul değiştirmenin yaratacağı zorluklar nedeniyle sorunlar yaşayabilmektedirler. Bu nedenle lise seçimi öncesinde öğrencilerin yetenek, ilgi ve mesleki değerlerini belirlemeye yönelik yapılacak profesyonel yardımların hem mutlu bir nesil yetiştirmek hem de iş verimi ve toplumsal yarar açısından kritik bir öneme sahiptir (Atlı, 2012).

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı ilköğretim sekizinci sınıfa devam eden öğrencilerin meslek seçiminde etkili olan değerleri belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Öğrenciler için meslek seçiminde hangi değerler etkilidir?
2. Öğrenciler hangi mesleki değerlere öncelik vermişlerdir?

YÖNTEM

İlköğretim sekizinci sınıf ğrencilerinin meslek seçimine etki eden değerlerin belirlendiği bu çalışma, tarama modelin de betimsel bir araştırmadır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın alışma grubunu, Mardin ilinde 2017-2018 ğretim yılında ortaokul sekizinci sınıfa devam eden ve rasgele örnekleme yöntemi ile seçilen 39 ğrenci oluşturmuştur. Çalışma grubunun oluşturulmasında kolay ulaşılabilirlik esas alınmıştır. Çalışma grubu, araştırmaya katılmaya gönüllü ve kendi rızası olan öğrencilerden oluşturulmuştur.

Veri Toplama Aracı

Çalışmanın verileri araştırmacı tarafından alan yazını taraması yapılarak geliştirilen ve uzman yargısı ile geçerliği test edilen 15 maddelik l likert tipinde anket formu ve iki adet görüşme sorusu ile elde edilmiştir. Anketteki maddelere katılma dereceleri, 1-1.66 önemsiz, 1.67-2.33 biraz önemli, 2.34-3.00 oldukça önemli olarak puanlanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırma verileri karma yöntem kullanılarak analiz edilmiştir. Öncelikle ankettten elde edilen verilerle öğrencilerin meslek seçmelerine etki eden değerlerin frekans, yüzde, aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanmıştır. Ankettten elde edilen verilerle öğrencilerin meslek seçiminde önemli gördükleri değerler belirlenmiştir. Daha sonra öğrencilerin meslek seçiminde hangi değere öncelik verdikleri tercih sıralamaları ile belirlenmiştir. Öğrencilerle yapılan görüşmeden elde edilen veriler nitel analiz tekniklerinden içerik analizi tekniği ile analiz

edilmiştir. Anket ve görüşmeden elde edilen verilerle ana temalar belirlenmiş ve öğrenci görüşleri doğrudan aktarılmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde çalışmadan elde edilen nicel ve nitel verilere ait bulgular, araştırmanın amaç ve alt amaçlarına göre tablolar oluşturularak verilmiştir. Öğrencilere göre meslek seçiminde etkili olan değerlerin dağılımı tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Sekizinci Sınıf Öğrencilerine Göre Meslek Seçiminde Etkili Olan Değerlerin Dağılımı

Madde	Önemsiz		Biraz önemli		Oldukça önemli		\bar{X}	Ss
	f	%	f	%	f	%		
1. Meslek seçimimde, maddi kazanç önemlidir	2	4,9	20	48,8	18	43,9	2,40	,590
2. Mesleğin, toplumdaki yeri önemlidir	1	2,4	4	9,8	35	85,4	2,85	,426
3. Mesleğin, ailemin geçimini sağlayacak imkânlar sunması önemlidir	-	-	9	22,0	31	75,6	2,77	,422
4. Meslekte, yükselme imkânları olmalıdır.	-	-	5	12,2	35	85,4	2,87	,334
5. Meslek, becerilerimi geliştirecek imkânlarla sahip olmalıdır.	2	4,9	10	24,4	28	68,3	2,65	,579
6. Meslekte bağımsız çalışmak benim için önemlidir	4	9,8	16	39,0	20	48,8	2,40	,671
7. Meslekte başkalarını yönetmek isterim	10	24,4	20	48,8	10	24,4	2,00	,716
8. Mesleğin çalışma saatleri düzenli olmalıdır.	2	4,9	3	7,3	35	85,4	2,82	,500
9. Mesleğin farklı yerlere iş gezileri gerektirmesinden mutlu olurum	13	31,7	18	43,9	9	22,0	1,90	,744
10. Mesleğin sorumluluk gerektirmesi gerekir	5	12,2	14	34,1	21	51,2	2,40	,708
11. Meslek takım çalışması gerektirmelidir.	12	29,3	21	51,2	7	17,1	1,87	,686
12. Meslek güvenli çalışma koşullarına sahip olmalıdır.	5	12,2	3	7,3	32	78,0	2,67	,693
13. Meslek başkalarına yardım etmeyi gerektirmelidir	3	7,3	14	34,1	23	56,1	2,50	,640
14. Çalışma koşulları özel hayata zaman ayırmaya uygun olmalıdır.	1	2,4	6	14,6	33	80,5	2,80	,464
15. Meslek yeniliklere açık olmalıdır.	2	4,9	8	19,5	30	73,2	2,70	,563

Tablo 1’ de öğrencilerin meslek seçiminde etkili olan değerlerin dağılımı verilmiştir. Öğrencilerin meslek seçiminde etkili olan değerler, aritmetik ortalamalara göre incelendiğinde, “Meslekte, yükselme imkânları olmalıdır” \bar{X} =2.87, “Mesleğin, toplumdaki yeri önemlidir” \bar{X} =2.85, “Mesleğin çalışma saatleri düzenli olmalıdır.” \bar{X} =2.82, “Çalışma koşulları özel hayata zaman ayırmaya uygun olmalıdır.” \bar{X} =2.80, çok önemli düzeyde görülmüştür. Öğrenciler tarafından “Meslek seçimimde maddi kazanç önemlidir” değeri \bar{X} =2.40 biraz önemli düzeyde görülmüş; “Meslek takım çalışması gerektirmelidir.” \bar{X} =1.87, “Mesleğin farklı yerlere iş gezileri gerektirmesinden mutlu olurum” değerleri \bar{X} =1.90 önemli görülmemiştir. Öğrenciler meslek seçiminde, mesleğin içinde yükselme durumları, mesleğin toplumdaki yeri, çalışma saatlerinin düzenli olması, ailelerinin geçimini sağlayacak imkânlarla sahip olması, özel yaşama aksatmayacak durumda olması ve başkalarına yardım etmek gibi değerleri çok önemli görmüşlerdir. Öğrenciler maddi kazanç, bağımsız çalışma, değerlerini biraz önemli görmüş; iş gezileri ve takım çalışması değerlerini önemli görmemişlerdir.

Öğrencilere sorulan “sizin için meslek seçiminde en önemli gördüğünüz ilk beş değeri önceliğine göre sıralayınız?” sorusuna verdikleri cevapların tercih sıralamasına göre dağılımı tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2’ye göre, sekizinci sınıf öğrencilerinin meslek seçiminde etkili olan değerlerin tercih sıralamaları incelediğinde, 10 öğrenci birinci sırada “Meslek seçimimde maddi kazanç önemlidir” değerini tercih etmiştir. Ayrıca bu değeri farklı tercih sıralamalarında 22 öğrenci tercih etmiştir. 8 öğrenci ikinci sırada “Mesleğin toplumdaki yeri önemlidir” değerini tercih etmiştir, ancak bu değeri birinci ve ikinci sırada tercih eden öğrencilerin sayısı 17’dir. Bu değer tabloya göre en yüksek tercih edilen değerlerden biridir. Öğrencilerin üçüncü sırada tercih ettikleri değer ise “Mesleğin çalışma saatlerinin düzenli olmalıdır”, bu değeri 8 öğrenci tercih etmiştir. Bu değeri ikinci ve üçüncü sırada tercih eden öğrenci sayısı 14’tür. Öğrenciler dördüncü sırada “Meslek güvenli çalışma koşullarına sahip olmalıdır” ve “Meslekte başkalarını yönetmek isterim” değerlerini tercih etmiştir. Öğrenciler beşinci sırada ise “Mesleğin yeniliklere açık olması” değerini tercih etmişlerdir.

Tablo 2: Öğrencilerin Meslek Seçiminde En Önemli Gördükleri Beş Değerin Tercih Sırasına Göre Dağılımı

Maddeler	Tercih	Tercih	Tercih	Tercih	Tercih	İlk Beş Tercih Sırası	Tercih
	1	2	3	4	5		Toplamı
	f	f	f	f	f	f	f
1. Meslek seçimimde, maddi kazanç önemlidir	10	1	3	3	5	1	22
2. Mesleğin, toplumdaki yeri önemlidir	9	8	4	2		2	23
3. Mesleğin, ailemin geçimini sağlayacak imkânlar sunması önemlidir	-	1	2	1	1	-	5
4. Meslekte, yükselme imkânları olmalıdır.	2	2	1	4	2	-	11
5. Meslek, becerilerimi geliştirecek imkânlara sahip olmalıdır.	-	5	-	1	1	-	7
6. Meslekte bağımsız çalışmak benim için önemlidir	1	1	1	1	-	-	4
7. Meslekte başkalarını yönetmek isterim		1		1	2		4
8. Mesleğin çalışma saatleri düzenli olmalıdır.	-	6	8	3	4	3	21
9. Mesleğin farklı yerlere iş gezileri gerektirmesinden mutlu olurum	-	1	-	-	-	-	1
10. Mesleğin sorumluluk gerektirmesi gerekir	-	-	3	-	3	-	6
11. Meslek takım çalışması gerektirir.	-	1	2	-	-	-	3
12. Meslek güvenli çalışma koşullarına sahip olmalıdır.	4	6	4	6	3	4	23
13. Meslek başkalarına yardım etmeyi gerektirir	2	1	-	6		4	9

14. Çalışma koşulları özel hayata zaman ayırmaya uygun olmalıdır.	5	1	4	3	2	-	15
15. Meslek yeniliklere açık olmalıdır.	2	-	2	-	6	5	15

Araştırmayla ilgili nitel bulgular

Öğrencilerin görüşmede verdikleri cevapların analiz edilmesinden sonra kodlamalar yapılmış daha sonra temalar belirlenmiştir. Öğrencilerin, “meslek seçiminizde etkili olan faktörler nelerdir?” Görüşme sorusuna verdikleri cevaplardan çıkarılan temalar ve öğrencilerin görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

Tema 1. Maddi kazanç

Ö1. Hayatımı daha rahat yaşamam için mesleğin aylık geliri benim için önemli bir seçenektir.

Ö2. Zaten burada yoksul yaşıyoruz, daha fazla para kazanmak, meslek seçimimde iyi bir hayat yaşamak için önemlidir.

Ö3. Meslek iyi bir hayat demektir, onun için para kazanabileceğim meslek, benim için önemlidir.

Ö4. Kendimi güvende hissedeceğim aylık standart gelir, benim için önemlidir.

Ö5. Mesleğin emeklilik garantisi olması, geleceğim açısından önemlidir.

Ö6. Aileme de destek olacak kadar para kazanmam gerekiyor, bunu meslek seçerken dikkate alacağım.

Tema 2. Toplumsal saygınlık

Ö9. Toplumsal saygınlık benim meslek seçimimde önemlidir.

Ö10. Para mutluluk değildir, hayatta daha önemlisi mesleğin toplumdaki yeridir.

Ö13. Çalışacağım mesleğin güzel mekânları olmalıdır.

Ö15. Mesleki statü benim için önemlidir, meslek toplumda saygın olmalıdır.

Ö21. Mesleğin toplumdaki saygınlığı kişiliğimi geliştirmede önemlidir.

Ö35. Meslek seçiminde mesleğin toplumda saygın olması benim için paradan daha önemlidir.

Ö39. Mesleğin saygınlığı ile toplumda yer edinmek istiyorum.

Tema 3. Mesleki kariyer

Ö2. Meslekte ilerleme imkânları olması meslek seçimimde etkilidir.

Ö8. Seçeceğim meslekte ilerleyebilmeliyim.

Ö12. Meslek seçiminde becerilerimi geliştirme imkânları olmalıdır.

Ö13. İşin özgün ve yaratıcı faaliyetlerde bulunma imkânları olmalı.

Ö16. Seçtiğim meslekte kendimi geliştirebilmeliyim.

Ö23. İşimde rekabet ederek ilerlemeliyim.

Ö25. Kendimi meslekte farklı görevlerle geliştirecek imkânlar olmalıdır.

Ö32. İşim yeniliklere açık olmalı, kendimi yenileyebilmeliyim

Tema 4. Mesleki Sorumluluk ve iş güvenliği

Ö1. İşimde takım çalışması sorumluluğu ile başarıyı elde edebileceğimi düşünüyorum.

Ö4. İşimi başkalarına bağımlı olmadan yürütebilmeliyim.

Ö6. İşimde de özgürlük istiyorum, kendi sorumluluğumla insanlara yardım etmek istiyorum.

Ö11. İşte başkalarını denetleyebilecek ve kontrol edebilecek sorumluluklarım olmalı.

Ö19. İş tehlikelerden ve stresten uzak olmalıdır.

- Ö20. İş tehlikelerden uzak olmalı, güvenli bir ortamda çalışmalıyım.
Ö21. Meslekte gergin ortamlar olmamalıdır.
Ö28. İşin sakın bir ortamda stresten uzak olmalıdır.
Ö29. İşim ciddi oranda sorumluluk getirmeli, bilgi ve becerilerimle insanlara yardım edebilmeliyim.
Ö33. Huzurlu ve güvenli bir çalışma ortamı olması öncelikli tercihimdir.
Ö36. Başkalarına yardımcı olmalıyım, onların problemlerini sahip olduğum mesleki becerilerle çözebilmeliyim.

Tema 5. İşin Zamanı

- Ö3. İşimin çalışma saatleri düzenli olmalıdır.
Ö7. İşten eve ayıracak zaman olmalıdır.
Ö8. İşim özel yaşamıma zaman ayıracak fırsatlar sunmalıdır.
Ö9. Çalışma saatleri ve yapılacak işlerin düzenli saatleri olmalıdır.
Ö14. Evim ve ailem önemlidir, onlara yeteri kadar zaman ayırabilmeliyim.
Ö15. İşin sık sık seyahatler gerektirmesi aileme zaman ayırmaya engel olur.
Ö30. Zamanımın büyük bölümünü işyerinde geçirmek istemem.
Ö32. Part time işlerde çalışmak isterim.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu çalışmada araştırmamızın nicel bulgularına göre aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

1. Öğrenciler meslek seçiminde; meslekte yükselme imkânları, mesleğin toplumdaki yeri, mesleğin çalışma saatleri düzenli olması, çalışma koşulları, özel hayata zaman ayırmaya uygun olması gibi değerleri çok önemli düzeyde görmüştür. Öğrenciler tarafından, meslek seçiminde maddi gelir biraz önemli görülmüştür. Öğrenciler iş gezileri ve takım çalışması değerlerini önemli görmemişlerdir.

Johnston vd. (1999) öğretmenlik mesleğinin kariyer olarak seçimini erkek ve bayan öğrencilerin bakış açısıyla değerlendirmişlerdir. Çocuklarla çalışma, algılanan iş memnuniyeti, mesleğin topluma katkısı, iş güvencesi, maaş, tatil imkânları, aile onayı ve mevki gibi faktörlerin bu mesleğin seçiminde etkili olduğu sonucuna varmışlardır. Kıyak (2006)'ın genel lise öğrencilerinin meslek seçimi yaparken temel aldığı kriterler üzerine yaptığı çalışmasında meslek seçimini etkileyen faktörler genel anlamıyla sıralanmıştır. Bunlar, meslekte iş bulma imkanı, yetenek, ilgi, değerler, kişilik özellikleri (kendini tanıma), mesleğin getirdiği ödüller (para, saygınlık, şöhret vb.) ve ailenin istekleri şeklindedir. Yelken (2008), Sakarya il merkezindeki orta öğretim son sınıf öğrencilerinin üniversite tercihlerini etkileyen faktörlerin sosyolojik analizini 593 anket üzerinden yapmıştır. Araştırmada, öğrencilerin mesleki tercihlerinin, onların okul türüne, anne-babalarının mesleklerine ve öğrenim durumlarına, ailelerinin aylık ortalama gelirine göre farklılık göstermekte olduğu bulunmuştur.

Çalışmada, öğrencilerin meslek seçiminde etkili olan değerlerin tercih sırası incelendiğinde, birinci sırada tercih ettikleri değer mesleğin iyi geliri ve yüksek hayat standartları sağlama önceliğinin olması, ikinci sırada ise mesleğin toplumda saygı duyulan bir yerinin olması, üçüncü sırada mesleğin çalışma saatlerinin düzenli olması, dördüncü sırada mesleğin güvenli olması ve meslekte başkalarını yönetebilme, beşinci sırada ise mesleğin yeniliklere açık olması şeklinde tercihlerini sıralamışlardır. Bu sonuca göre çalışma gurubundaki sekizinci sınıf öğrencileri, maddi gelir ve toplumsal saygınlığı meslek seçiminde ilk sıralardaki tercih nedenleri olarak gördükleri söylenebilir.

Evans (2008), yaptığı araştırmada meslek seçiminde maaş, kazançlar, iş gerekleri, elde edilen sosyal statü gibi değişkenlerin etkili olduğunu gözlemlemiştir. Sarıkaya ve Khorshid'in (2009), üniversite öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen etkenlerle ilgili araştırmasında, öğrencilerin daha çok güç, beceri ve yararlılığa sahip olan ve yüksek gelir getiren, mesleki doyum sağlayan meslekleri seçtikleri tespit edilmiştir. Pekaya ve Çolak (2013), Bülent Ecevit Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde lisans ve lisansüstü eğitim gören öğrencilerin

meslek seçimi üzerinde etkili olan etkenleri kariyer imkânı, iş güvencesi, meslek kazançları, meslek elastikiyeti, kişisel faktörler ve diğer faktörler ana kriterleri çerçevesinde değerlendirdikleri araştırmada elde edilen sonuçlara göre, öğrenciler meslek seçerken sırasıyla iş güvencesi, meslek kazançları ve kariyer imkânları kriterlerine çok önem vermektedir. Bu çalışmalar araştırmanın nicel bulgularını destekler niteliktedir.

Araştırmanın nitel bulgularına göre ise, aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir;

Araştırmada öğrencilerin görüşme sorusuna (Meslek seçiminizde etkili olan faktörler nelerdir?) verdikleri cevapların içerik analizi yapılmış beş tema altında görüşler toplanmıştır. Temalar, Maddi kazanç, Toplumsal saygınlık, Mesleki kariyer, Mesleki Sorumluluk ve iş güvenliği, İşin zamanı olarak belirlenmiştir.

Öğrencilerin birinci temada meslek seçmede elde edilecek gelirin hayatlarını sürdürmede önemli öncelikler arasında yer aldığı sonucu ortaya çıkmıştır. Öğrenciler hayatlarını daha rahat sürdürebilmek için aylık gelirin meslek seçiminde önemli olduğunu belirtmişlerdir. Bazı öğrenciler de meslek seçiminde gelecekteki hayatın garanti altına alınabilmesi, emeklilik koşulları gibi nitelikleri ön plana aldıkları gözlenmiştir. Razor'a (1983) göre, para ve mevki hırsı; kolay, zahmetsiz ve rahat bir iş arama, başarıya götüren en kısa yolu seçme, aileye karşı gelme gibi bireysel faktörler de bireyin meslek seçiminde zaman zaman etkili olmaktadır. Ensari ve Alay (2017) tarafından İstanbul ilinde yapılan "Meslek Seçimini Etkileyen Faktörlerin Demografik Değişkenler ile İlişkisinin Araştırılması" adlı çalışmada, eğitimin düzeyinin meslek seçmede önemli olduğu, üniversite mezunlarının daha çok statü için meslek seçtiğini, daha yüksek eğitim seviyelerindeki bireylerin ise daha yüksek kazanç ve sorumluluk sahibi olmanın meslek seçiminde etkili olduğu sonucunu bulmuştur. Ahmed, Sharif ve Ahmad (2017) meslek tercihinin konuyla ilgisi, finansal sonuç, konu kolaylığı, gelecekteki iş fırsatları ve iş sonuçları ile ilişkisini test etmek amacıyla yaptıkları çalışmada, finansal sonuç ve meslek seçimi arasında pozitif bir ilişki olduğunu göstermişlerdir. Bu bulgu meslek seçiminde maddi gelirin önemli olduğu sonucunu desteklemektedir.

Öğrenciler ikinci temada meslek seçiminde toplumsal saygınlığı ön plana almışlar, paranın mutluluk olmadığını, toplumda saygın bir yere sahip olmanın daha önemli olduğunu belirtmişlerdir. Dinç(2008), çalışmasında meslek yüksekokulu öğrencilerinin bölümlerini tercih ederken, daha çok yüksek kazanç ve sorumluluk beklentisi, kariyer beklentisi, mesleki bilgi ve beceri kazanma, sosyal statü elde etme gibi faktörlerin etkili olduğu sonucuna varmıştır. Ekşi vd.(2011), yaptıkları çalışmada öğrencilerin muhasebecilik mesleğinin seçiminde etkili olan faktörleri incelemişlerdir. Meslek seçiminde, kadınların muhasebecilik mesleğinin itibarlı bir meslek olarak algılamalarının etkili olduğunu, erkeklerin ise daha bağımsız çalışma imkânı verdiğini düşünmelerinin etkili olduğunu saptamışlardır. Sathapornvajana ve Watanapa (2012) Tayland'da bilgisayar teknolojileri programını seçen öğrencilerinin meslek seçimi üzerine etkili olan faktörleri incelemişlerdir. Öz-yeterlilik, öz-eleştiri, öz-bilinç, toplumsal bakış, kariyer imkânları, itibar, kolaylık ve yenilikçilik faktörlerinin, bireyleri bu programı seçemeye yönelttiği sonucuna varmışlardır.

Öğrenciler üçüncü temada, meslekte ilerleme imkânlarının olmasını, mesleki becerileri ve kişisel gelişimlerinin meslek seçimi açısından çok önemli olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca işyerinde ilerleme olanaklarının olmasını meslek seçiminde önemli olarak görmüşlerdir. Schwartz (1994) tarafından muhasebeciler üzerinde yapılan araştırmada, meslekte mutlu olmak, yeni deneyimler elde etmek, karar verme özgürlüğü, girişimde bulunmak, para kazanmak, iş güvenliği ve iş bulunabilirliği meslek seçim sürecine etki eden faktörler olarak bulunmuştur. Erdem ve Kayran (2013), Balıkesir Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksek Okulu'nda eğitim görmekte olan öğrencilerin meslek seçimini etkileyen faktörleri ve meslek seçiminde dikkate aldıkları öncelikleri tespit etmeyi amaçlamışlardır. Çalışmada, öğrencilerin meslek seçimini etkileyen faktörler iş avantajları, aile ve çevre etkisi, kişisel özellikler, mesleki tecrübe, kariyer beklentisi, eğitim çevresi ve çaresizlik olarak belirlenmiştir. Huang ve Ho (2017) tarafından yapılan çalışmada, yüksek iş istikrarı katılımcıların meslek seçiminin en önemli belirleyicileri olarak görülmüş, bunu yüksek maaş ve mesleki ilgi izlemiştir. Owen vd. (2011) yaptığı bir araştırmada, üniversite öğrencilerinin okudukları bölümü seçme nedenleri arasında ilk dört nedenin alana duyulan ilgi, alınan puanın bu bölüme yetmesi, alanın kişilik özelliklerine

uygunluğu, iş bulma olanağının yüksekliği olduğu belirtilmektedir. Çelik ve Üzmez (2012) de benzer şekilde Bülent Ecevit Üniversitesi Çaycuma Meslek Yüksekokulu çağrı merkezinde çalışan öğrenciler ile yapmış oldukları çalışmada, öğrenciler, kendi tercihleriyle veya başkalarının tavsiyelerini alarak; ilgi duydukları yeteneklerine uygun ve iş avantajları yüksek bir meslek olan çağrı merkezi hizmetlerini bilinçli olarak seçtikleri sonucu elde edilmiştir. Bu bulgularda araştırmanın sonucunu desteklemektedir.

Öğrencilerin dördüncü temada, yaptıkları işlerde sorumluluk yüklenmeleri, takım çalışması, birlikte sorumluluk almak, iş yerinin güvenli olması, kişisel gelişim, işbirliği ve bağımsız çalışma gibi değerler meslek seçiminde önemli görülmüştür. Aslan (2002), bir vakıf üniversitesinde yapmış olduğu çalışmasında kız öğrencilerin mesleklerini seçerken daha çok güvenli iş yerinde çalışmaya, erkek öğrencilerin ise daha çok bir iş kurmaya yönelik planlar yaptıklarını tespit etmiştir. Koca (2010) kuşaklar üzerine yaptığı çalışmada, Y kuşağı öğrencilerin meslek seçiminde özel yaşamda rahatlık, yönetim ve girişimcilik, kariyer gibi değerlere önem verdikleri bulunmuştur. Batur ve Adıgüzel'in (2014) yaptıkları araştırmanın örneklemini oluşturan Y kuşağının, kariyerlerinde güvenlik ve istikrar konusuna büyük önem verdikleri, ayrıca daha iyi iş fırsatı sunabilecek ve iş garantisi olan meslekleri tercih etme yönünde eğilimleri olduğu sonucunu elde etmişlerdir. Bu araştırmalarda da çalışmada elde edilen sonuçlara benzer bulgular elde edilmiştir.

Sekizinci sınıf öğrencileri beşinci temada, işin zamanının önemli olduğunu belirtmişlerdir. Özellikle kız öğrenciler ailelerine zaman ayırabilecekleri iş olanaklarının bulunması gerektiğini söylemişlerdir. Cantor (1992), meslek seçiminde ailenin önemine dikkat çekmiştir. Uyuç'da (2003) yapmış olduğu çalışmada kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre meslek seçiminde diğer insanlara ilgiyi ön planda tutan dişil değerlere-iyi ilişkiler, iş birliği, ahengin sürdürülmesi-mantık, sorumluluk alma ve özgürlük gibi eril değerlerden daha fazla önem verdiklerini sonucunu bulmuştur. Bu sonuçlar araştırma bulgularını desteklemektedir.

Araştırmada elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin meslek seçerken mesleğin aylık gelirin, mesleğin toplumsal saygınlığına, meslekte iş güvenliğine, iş yerinde sorumluluk almak, mesleğin çalışma saatlerinin ailelerine yeterince zaman ayıracak nitelikte olmasına önem verdikleri sonucu elde edilmiştir.

Araştırma sonuçları dikkate alındığında, ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerine,

1. Ortaöğretime geçişlerinde tercih edecekleri okulların özelliklerinin tanıtılarak yönlendirmelerin yapılması,
2. Mesleklerin sosyoekonomik özelliklerinin tanıtımını içeren etkili mesleki rehberlik yapılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Ahmed, K. A., Sharif, N., & Ahmad, N. (2017). Factors influencing students' career choices: empirical evidence from business students. *Journal of Southeast Asian Research*, 1-15.
- Akan, D., Çelik, Z& Diş, O. (2014). İlköğretimde yöneltme yönergesi uygulamalarının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *EKEV Akademi Dergisi*, 58(58), 59-72.
- Akyüz, Y. (2018). *Türk eğitim tarihi*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Almeida, M. E. G. G., & Pinho, L. V. (2008). Adolescência, família e escolhas: implicações na orientação profissional. *Psicologia Clínica*, 20(2), 173-184.
- Arslan, K. (2002). Üniversiteli Gençlerde Mesleki Tercihler ve Girişimcilik Eğilimleri &61; The Tendencies of Professional Preferences and Entrepreneurship among Undergraduate Students. *Dogus University Journal*, 1(6), 1-11.
- Atlı, A.(2012). *Lise öğrencilerinin mesleki değerlerinin incelenmesi*, yayımlanmamış Doktora Tezi, Malatya: İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı.
- Bacanlı, F.(2015). Ergenlerin kariyer gelişiminde ebeveynler: bilişsel bilgi işleme kuramı temelli bir yaklaşım, *II. Uluslararası İş ve Meslek Danışmanlığı Kongresi*, 26-27 Kasım 2014, Antalya – Türkiye, Bildiri Kitabı.
- Batur, H. Z.,& ADIGÜZEL, O. (2015). 31) Schein'in Kariyer Değerleri Perspektifinde Öğrencilerin Kariyer Tercihlerini Etkileyen Faktörler Üzerine Bir Araştırma: Isparta İli Fen Lisesi Öğrencileri Örneği. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 42(42).

- Bozgeyikli H., Derin, S., Toprak, E.(2016). Üniversite Öğrencilerinin Mesleki Değer Algıları, *International Journal of Contemporary Educational Studies*, 2(1),139-156.
- Bozgeyikli, H., BACANLI, F., & Doğan, H. (2009). İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin mesleki karar verme yetkinliklerinin yordayıcılarının incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (21), 125-136.
- Brown, M.T. (2000). Blueprint for the assessment of socio-structural influences in career choice and decision making. *Journal of Career Assessment*, 4, 371-378.
- Can, G. (2005). *Psikolojik danışma ve rehberlik*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Cantor, M. H. (1991). Familyandcommunity: Changingroles in an agingsociety. *The Gerontologist*, 31(3), 337-346.
- Çelik, N.,& Üzmez, U. (2014). Üniversite öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörlerin değerlendirilmesi: Çağrı merkezi hizmetleri örneği. *Elektronik Mesleki Gelişim ve Araştırma Dergisi (EJOİR)*, 2(1),94-105.
- Deniz, M. E., Erözkan, A. (2006). *Psikolojik danışma ve rehberlik*, Ankara: Tekaç Eylül Yayınları.
- Dinç, E. (2008). Meslek seçiminde etkili faktörlerin incelenmesi: meslek yüksek okulu- muhasebe programı öğrencileri üzerine bir araştırma. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16 (2), 90-106.
- Dubar, C. (2005). A socialização: construção das identidades sociais e profissionais. São Paulo, SP: Martins Fontes.
- Ekşi, İ. H., Özçalıcı, M., & Büyükkonuklu, B. (2011). Meslek Algılanmasında Etkili Olan Faktörler: Muhasebecilik Örneği. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (52), 67-80.
- Ensari, M. Ş. ve Alay, H. K. (2017). Meslek Seçimini Etkileyen Faktörlerin Demografik Değişkenler ile İlişkinin Araştırılması: İstanbul İlinde Bir Uygulama. *Humanitas*, 5(10), 409-422.
- Erdem, B. ve Kayran M. F. (2013). Balıkesir üniversitesi turizm işletmeciliği ve otelcilik yüksekokulu öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörler üzerine bir araştırma. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 14 (1), 81-106.
- Evans, M.W. (2008). Self-monitoring as a Determinant of Job Selection in the Workplace. UNF Master's Thesis and Dissertations Paper 183. <http://digitalcommons.unf.edu/etd/183>, (Erişim tarihi: 10.08.2018).
- Gottfredson, L.S. (1981). Circumscription and compromise: A developmental theory of occupational aspirations. *Journal of Counseling Psychology*, 28, 545-579.
- Holland, J.L. (1997). Making vocational choices: A theory of vocational personalities and work environments (3rd ed.). Odessa, FL: Psychological Assessment Resources.
- Hsiao, J., & Nova, S. P. D. C. C. (2016). Generational approach to factors influencing career choice in accounting. *Revista Contabilidade & Finanças*, 27(72), 393-407.
- Huang, W. T., & Ho, H. F. (2017). Selection Determinants in Education Major Graduates Occupations. *Contemporary Issues in Education Research*, 10(2), 77-86.
- Işık, M., Ayan, E.A.(2015). Danışmanlık faaliyetlerinde profil temelli yaklaşım geliştirilmesi, *II. Uluslararası İş ve Meslek Danışmanlığı Kongresi*, 26-27 Kasım 2014, Antalya – Türkiye, Bildiri Kitabı.
- Jonston, J., Mckeown, E. & Mcewen, A. (1999). Choosing primary teaching: the perspectives of males and females in training. *Journal of Educating for Teaching*, 25 (1), 55-64.
- Kepçeoğlu, M. (1993). *Psikolojik danışma ve rehberlik*. Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Keykavus, E.U.(1082). *Kabusname*, I.Cilt. (Çev: Mercimek Ahmet İlyasoğlu), Tercüman 1001 Temel Eser.
- Kıyak, S. (2006). *Genel Lise Öğrencilerinin Meslek Seçimi Yaparken Temel Aldığı Kriterler*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Koca, A. İ. (2010). Kariyer Seçiminde Kariyer Değerleri İle Demografik Faktör İlişkisi: Çukurova Üniversitesi'nde Bir Araştırma. *Çukurova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(1).
- Kuzgun, Y. (2003). *Meslek rehberliği ve danışmanlığına giriş* (4. Baskı). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Nepomuceno, R. F., & Witter, G. P. (2010). Influência da família na decisão profissional: opinião de adolescentes. *Revista Semestral da Associação Brasileira de Psicologia Escolar e Educacional*, 14(1), 15-22.
- Ojeda, B. S., Creutzberg, M., Feoli, A. M. P., Melo, D. S., & Corbellini, V. L. (2009). Acadêmicos de enfermagem, nutrição e fisioterapia: a escolha profissional. *Revista Latino-Americana de Enfermagem*, 17(3), 396-402.
- Olamide, S. O., & Olawaiye, S. O. (2013). The factors determining the choice of career among secondary school students. *The International Journal of Engineering and Science*, 2(6), 33-44.
- Oliveira, M. D. A., & Melo-Silva, L. L. (2010). Estudantes universitários: a influência das variáveis socioeconômicas e culturais na carreira. *Revista Semestral da Associação Brasileira de Psicologia Escolar e Educacional*, 14(1), 23-34.

- Owen, F. K., Kepir, D. D., ÖZDEMİR, S., Özlem, U. L. A. Ş., & YILMAZ, O. (2012). Üniversite öğrencilerinin bölüm seçme nedenleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(3), 135-151.
- Patton, W., & McMahon, M. (1999). Career development and systems theory. A new relationship. Pacific Grove, CA: Brooks/Cole.
- Pekkaya, M. ve Çolak, N. (2013). Üniversite öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörlerin önem derecelerinin ahp ile belirlenmesi. *International Journal of Social Science*, 6 (2), 797-818.
- Pişkin, M. (2012). *Kariyer gelişim sürecini etkileyen faktörler* (Ed.: Binnur Yeşilyaprak) İçinde: Mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığı: Kuramdan uygulamaya. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Razon, N. (1983). Meslek seçimi ve mesleğe yöneltme. *Türk Eğitim Dergisi*, 8, 23-31.
- Resmi Gazete, Milli Eğitim Temel Kanunu, 24/6/1973 Sayı: 14574
- Santos, L. M. M. (2005). O papel da família e dos pares na escolha profissional. *Psicologia em Estudo*, 10(1), 57-66.
- Sathapornvajana, S. ve Watanapa, B. (2012). Factors affecting student's intention to choose IT program. *Procedia Computer Science*, 13, 60-67.
- Sarıkaya, T., & Khorshid, L. (2009). Üniversite öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen etmenlerin incelenmesi: Üniversite öğrencilerinin meslek seçimi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 393-423.
- Schwartz, S. H. (1994). Are there universal aspects in the structure and contents of human values? *Journal of Social Issues*, 50(4), 19-45.
- Sharf, R. S. (2002). Applying career development theory to counseling, Pacific Grove, CA.: Brooks/Cole Thomson Learning.
- Uyguç, N. (2003). Cinsiyet, bireysel değerler ve meslek seçimi. *D.E.Ü.İ.B.F.Dergisi Cilt:18 Sayı:1, Yıl:2003, ss:93-103.*
- Yelken, K. (2008). *Orta Öğretim Son Sınıf Öğrencilerinin Üniversite Tercihlerini ve Meslek Seçimini Etkileyen Faktörler: Sakarya İl Merkezi Örneği*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Yeşilyaprak, B. (2000). *Eğitimde Rehberlik Hizmetleri*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yüksel, G.(2015). Ortaöğretim öğrencilerinin çalışma kavramına ilişkin algıları, *II. Uluslararası, İş ve Meslek Danışmanlığı Kongresi*, 26-27 Kasım 2014, Antalya – Türkiye, Bildiri Kitabı.
- TDK, Genel Türkçe Sözlük, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts&kategori=veritbn&kelimesec=86033, Erişim: 08.08.2018